

گفت‌وگو با نادر طالب‌زاده رازهای آقای نادر

نادر طالب‌زاده، مستندساز، مجری، کارگردان، تهیه‌کننده، برنامه‌ساز، فعال رسانه‌ای، مدیر فرهنگی و کارشناس مسائل بین‌المللی است. او البته جدای از این عناوین فعالیت‌های آموزشی متعددی را نیز طی سالیان گذشته پیگیری کرده است. نادر طالب‌زاده اردوبادی متولد ۴ دی ۱۳۲۲ است و زندگی پر پیچ و خم او، حوادثی که از سر گذرانده و تجربیاتی که کسب کرده، به خودی خود، تأمل برانگیز و به شدت «سینمایی» است. گفت‌وگوی مجله اوج هنر به بهانه تقدیر و تجلیل از «نادر طالب‌زاده» را می‌خوانید.

کورش زارعی مدیر مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری

صاحب‌نظر و البته تأثیرگذار

درباره نادر طالب‌زاده که بجد می‌شود او را هنرمندی چند وجهی خوانند و نامید ساعت‌ها می‌شود حرف زد و از این‌جوه مختلف و کارآمدی او در جبهه‌هایی علی‌الخصوص جبهه رسانه و فرهنگ گفت.

صدای مهاجران افغانستانی

سعد تالق کتیمی
شاعر و نویسنده افغانستانی
و از دیرباز سابق جشنواره شعر فجر

مرحوم نادر طالب‌زاده شخصیتی با ابعاد متعدد بود و از زوایای مختلفی می‌شود به خدمات او پرداخت. من به آن وجهی اشاره می‌کنم که با مسائل جامعه مهاجر افغانستان، بخصوص هنرمندان مهاجر ارتباط داشت. در دهه هفتاد یک نسل جوان و پرشور از قلم به داستان و اهالی هنر در میان جامعه مهاجر افغانستان ظهور کرد. کسانی که عمدتاً در ایران رشد کرده بودند و دستشان به قلم و دوربین آشنا شده بود، ولی به سبب تنگناهای معمولی که جامعه مهاجر همچنان درگیر آن بود، زمینه رشد آکادمیک و حرفه‌ای برایشان میسر نبود. محیط آموزشی ایران هنوز برای جوانان مهاجر چندان مساعد نبود و خیلی از این جوان‌ها که در همان سال‌ها از افغانستان آمده بودند، گاهی به دلیل تنگناهای معیشتی و گاهی به دلیل موانع قانونی نمی‌توانستند پیشرفت حرفه‌ای چندانی داشته باشند. درست در همین زمان بود که گروه روایت فتح که در آن زمان مرحوم طالب‌زاده نیز در آن سهمی و نقشی داشت، جمعی از این جوانان را به کار گرفت. یک دوره آموزشی برای ۲۰ نفر از این هنرمندان برگزار شد که به «دوره باغ فردوس» معروف شده است و یک نسل از جوانان فیلمساز افغانستان در واقع پروردگان آن دوره باغ فردوس هستند، کسانی مثل ضیاء قاسمی، عبدالملک شفیع، تقی اکبری، حبیب‌الله محمدی، راضی محبی، محسن حسینی و...

اینها را می‌توان اولین تحصیلکردگان در رشته سینما در ایران دانست و بعدها هر کدام در جایی مصدر کار شدند. بعضی از آنها فیلمسازهای حرفه‌ای افغانستان شدند، به کشور برگشتند و به خدمت پرداختند.

در همان دوره این گروه به‌عنوان کارهای عملی، مستندهایی هم از زندگی مهاجران افغانستان در ایران تهیه کردند؛ مستندهایی که قرار بود در ذیل برنامه روایت فتح از صداوسیما پخش شود که البته بیشترشان پخش نشد. در این میان نقش حسین محمودیان و نادر طالب‌زاده در این برنامه برجسته بود و به این صورت می‌توان هنر فیلمسازی در جامعه مهاجر افغانستان در آن یکی دو دهه را مدیون این دو نفر و دیگر کسانی که در این برنامه‌ها نقش داشتند دانست. هرچند که به دلایل معلوم و نامعلوم، از ثمرات این دوره آموزشی استفاده بسیاری نشد، بخصوص از فیلم‌هایی که این گروه ساخته بودند.

یک جلوه دیگر از خدمات نادر طالب‌زاده به جامعه مهاجر افغانستان، پرداختن او به مسائل جامعه مهاجر در برنامه «راز» شبکه ۴ سیما در بهمن‌ماه ۱۳۹۲ بود. در همان زمان که فیلم «چند متر مکعب عشق» برادران محمودی ساخته شده و نگاه‌ها را به خود جلب کرده بود و در همان زمان که مطالباتی در رسانه‌های ایران، بخصوص در صفحه «جان ایران، جان افغانستان» خبرگزاری تسنیم نسبت به مسائل جامعه مهاجر صورت می‌گرفت و هنوز این مطالبات در صداوسیما مطرح نشده بود. صداوسیما در آن زمان محدود و ممنوعه‌ای برای بیان مسائل و مشکلات جامعه مهاجر بود و اتفاق نیفتاده بود که این مسائل به‌صورت شفاف و مطالبه‌آمیز در این رسانه ملی مطرح شود. نادر طالب‌زاده بواقع با برنامه «راز» خط‌شکنی کرد و اولین بار گفتنی‌هایی در این برنامه مطرح شد که سال‌ها بیان نشده بود. اجرای برنامه را طالب‌زاده برعهده داشت و مهدی طوسی، نوید محمودی، حسین محمودیان و من میهمانان آن بودیم. انعکاس برنامه بسیار خوب بود و پس از آن بود که در برنامه‌های متعدد دیگر مثل «ماه عسل» و «خندوانه» هم مهاجران افغانستان موقعیت ظهور یافتند و این روند بر اثر نگاه مثبت مولیان امر، روزبه‌روز شکل افزایشی هم داشته است.

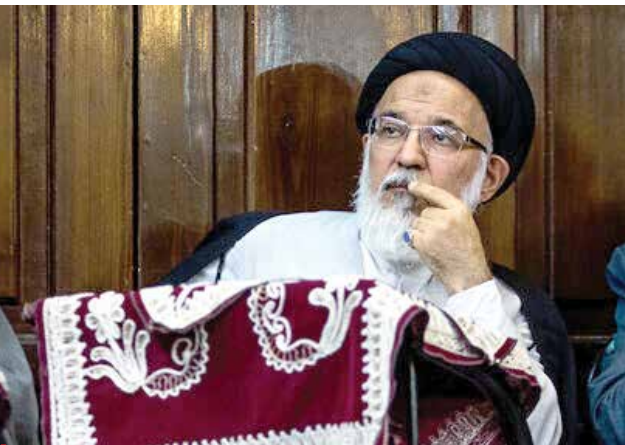
اما به‌راستی این تلاش‌های نادر طالب‌زاده برای انعکاس مسائل خارج از ایران در رسانه‌ها، از کجا سرچشمه می‌گیرد؟ به نظر من راز این قضیه در نگرش جهان‌وطنی‌ای است که در او ریشه داشت. این نگرش جهان‌وطنی در همه فعالیت‌های مرحوم طالب‌زاده خودنمایی می‌کند و در واقع جزو اصول فکری اوست که در عرصه عمل هم خودنمایی کرده است. من به تجربه دیده‌ام که در مورد مسائل افغانستان هم آن کسانی بهترین رویکرد را داشته‌اند که حامل این نگاه بوده‌اند.

فعالان و صاحب‌نظران عرصه فرهنگ ورسانه در مراسم بزرگداشت نادر طالب‌زاده مطرح کردند

ما مدیون او هستیم

بیژن نوباوه

آیت‌الله‌سید محمد مهدی میرباجری

محمدحسین مفسارهرندی

داعشی و غرب‌گریزی نبود. او وسط میدان بود و بین انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی تفکیک قائل نمی‌شد. او در حد توان گفت‌مان‌سازی و جبهه‌سازی کرد و قیاس او قیاس نخبگانی بود.» (نادر آیت‌الله میرباجری افزود: «نادر طالب‌زاده ساختارسازی و گفت‌مان‌سازی می‌کرد و می‌دانست در درگیری دنیای مدرن لبه‌هایی وجود دارد که مهم‌ترین سمت دنیای غرب وابسته نبود.»)

او ادامه داد: «طالب‌زاده اهل مبارزه کور با شناخت کامل از آخر‌الزمان و آرمان شهرهای دنیای مدرن، نقطه درگیری میان حق و باطل در مقیاس دنیا معاصر را می‌شناخت و درگیری میان آرمان شهرهای مدرن و امروزی را با هنر واقعی می‌فهمید.»

او افزود: «او می‌توانست جامعه مدرن غربی را نقد کند و از دل آن مسیر درست را به نمایش بگذارد. در حالی که مأموریت غرب تحقیر جوامع اسلامی در مقابل رؤیای امریکایی و مدرن است؛ حاج نادر

عمار، فضا را برای بروز و ظهور جوانان خوش فکر و انقلابی فراهم کرد و امروز ثمراتش را می‌بینیم.»

نوباوه تأکید کرد: «ما باید تلاش کنیم راه طالب‌زاده را با همان افق جدید و دیدگاه‌های تازه ادامه دهیم.»

■ **طالب‌زاده بخوبی درگیری جامعه آخرالزمانی حق و باطل را می‌شناخت**

آیت‌الله سید محمد مهدی میرباجری رئیس فرهنگستان علوم اسلامی قم هم در سخنانی، در این مراسم گفت: «تلقی

چیزی که ما داریم و آن طرف خریدار دارد و اگر ما بتوانیم خوب عرضه کنیم فاصله تکنولوژیکی ما را می‌تواند جبران کند، قدرت پیام است.»

■ **طالب‌زاده را باید نوگرایی انقلابی دانست**

بین نوباوه، عضو کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی و شورای نظارت بر سازمان صداوسیما هم در این مراسم

با تحلیل از مکتب حاج نادر طالب‌زاده، گفت: «برای شناساندن افکار و شخصیت و آثار حاج نادر به افشار مختلف مردم، همه دستگاه‌ها باید تلاش کنند.»

نوباوه افزود: «حاج نادر در کنفرانس افق نو که در دنیا بی‌نظیر است با چشم‌انداز بلند انقلابی برای دستیابی به اهداف بزرگ ایران و انقلاب اسلامی و فلسطین تلاش کرد و با ارتباط مؤثر با اندیشمندان امریکایی توانست از داخل دستگاه حاکمه امریکا افرادی را شناسایی نماید که به شکست امریکا اذعان می‌کردند و می‌کنند.»

وی ادامه داد: «من با مرحوم طالب‌زاده

از سالیانی دور آشنا بودم و تفکرات او و شهید آوینی را خوب می‌شناختم. همین روحیه انقلابی وی سبب شد تا جمعی از نخبگان را در رسانه هدایت و رهبری کند. او افراد خوش فکر را شناسایی و انتخاب می‌کرد.»

نوباوه با تأکید بر اینکه طالب‌زاده را باید یک نوگرایی انقلابی دانست، گفت: «نوگرا به این دلیل که انقلاب اسلامی در عصر حاضر نوگرا بود و نادر هم نوگرایی واقعی بود که کوشید و توانست؛ اهمیت رسانه را ترسیم کند و بحث رسانه را در تراز بالاتری قرار داد.»

عضو کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی، با تحسین برگزاری جشنواره عمار تصریح کرد: «نگاه طالب‌زاده به جوانان هنرمند در جشنواره فیلم عمار، نشان از توجه ویژه او به استعدادهای ناشناخته داشت. او با راه‌اندازی جشنواره

گروه فرهنگی؛ مراسم بزرگداشت نادر طالب‌زاده مستندساز، تهیه‌کننده و مجری کارشناس صداوسیما، روز شنبه ۱۷ اردیبهشت ماه با حضور خانواده آن مرحوم و جمعی از مقامات فرهنگی و سیاسی، رئیس و معاونان صداوسیما، هنرمندان و دستدارانش در مسجد بلال صداوسیما برگزار شد.

در این مراسم حسین صفارهرندی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، گفت: «حاج نادر نه شاگرد پروری بلکه استاد پروری می‌کرد و معتقد بود افراد را باید به گونه‌ای بار آورد که خود استاد باشند.» وی با بیان اینکه حاج نادر امروز مستندسازی استاد تربیت کرده است، تصریح کرد: «بواسطه اینکه حاج نادر سواد رسانه‌ای ما را نسبت به تولیدات غربی بالا برد، ما مدیون او هستیم.»

صفارهرندی افزود: «حاج نادر معتقد بود باید به امریکا خبرنگار اعزام کنیم تا واقعیت‌های این کشور را بازگو کنند. واقعیت‌هایی که سردمداران امریکایی از

افشای آن هراس دارند.»

صفارهرندی با بیان ویژگی‌های اخلاقی طالب‌زاده، گفت: «حاج نادر از لحاظ اخلاقی نیز الگویی برای ما به شمار می‌رفت و با وجود شخصیت برجسته‌ای که داشت؛ بسیار مهربان و متواضع بود.»

وی با تأکید بر اینکه غربی‌ها نگاهی غیررسمی به یک موضوع دارند و آن را به طور جعلی به مخاطب ایرانی انتقال می‌دهند، گفت: «مرحوم حاج نادر بدون جعل؛ روایتی غیررسمی برای جامعه غربی و امریکایی فراهم کرد و این همان واقعیتی است که آنها در میان خودشان نیز کتمان می‌کردند. در واقع و به عبارتی؛ قرائت آن جامعه را از زبان اندیشمندان و دانشمندان‌شان برجسته کرد.»

صفارهرندی افزود: «مرحوم طالب‌زاده می‌گفت درست است که ما یک فاصله تکنولوژیک با غرب داریم، اما